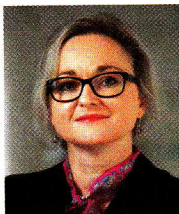

Co v ústavu (ne)zmůžeme

Hana Mžourková
lingvistka
Ústav pro jazyk český AV ČR

Při hledání námětu na jazykový sloupek jsem si vzpomněla na jednoho návštěvníka facebookové stránky Ústavu pro jazyk český, který si na podzim loňského roku stěžoval, že se naše instituce věnuje podružným záležitostem, místo aby aktivně vystupovala proti invazi anglických slov do českého jazyka, a to například tím, že bude po vzoru Jungmannovy generace navrhopvat české podoby cizích výrazů. Úvahy onoho pisatele byly jistě vedeny chvályhodným zájmem o jazyk, jeho představa o tom, jakými způsoby do slovní zásoby pronikají nová slova, však byla zcela pomýlená. Ústav pro jazyk český nová slova do jazykového úzu nezavádí, a i kdyby se o to pokoušel, nebude-li společenství jazykových uživatelů vnímat daný výraz jako potřebný, nikdy se běžnou součástí českého lexika nestane.

Přesto však stojí za pozornost, jakou důvěru v pravomoci ÚJČ někteří jazykoví uživatelé vkládají. Vybrané žádosti či přímo výzvy jsou od roku 2020 nově zveřejněny v Databázi jazykových dotazů, dostupné na adrese www.dotazy.ujc.cas.cz, v níž můžete číst a pomocí filtrů vyhledávat do-

tazy pokládané tazateli jazykové poradně ÚJČ. V databázi (konkrétně v kategoriích Činnost Ústavu pro jazyk český a Stížnosti) najdeme nejrůznější dotazy (a stížnosti) týkající se pravomoci ÚJČ. V nich například tazatelé žádají, aby lingvisté zasáhli proti porušování spisovné normy v médiích, a obvykle nebyvají spokojeni s naší odpovědí, kterou naleznete i ve zmíněné databázi: vzhledem k tomu, že Česká republika nemá jazykový zákon, pracovníci médií se nemusejí řídit žádnými právními předpisy a nikdo, ani naše instituce, je nemůže za prohřešky proti kultivované češtině sankcionovat. Proti porušování jazykových pravidel nelze dělat nic jiného než se snažit

příklad cítil dotčený, že lidé při jeho oslovení užívají 5. pád a svévolně mu mění jméno. Jiný se ptal na termín, kdy dojde ke zrušení kroužku nad písmenem **ů**, neboť jde o zbytečnou věc. Ani těmto žadatelům nemůže poradna vyjít vstříc. V prvním případě nelze než konstatovat, že oslovení 5. pádem je češtině vlastní, ke druhé žádosti můžeme doplnit, že v šedesátých letech 20. století sice proběhla ke kroužkování **ů** odborná diskuse, k zvažované reformě (změně **ů** v **ú**) však nedošlo, neboť při psaní **ů** a **ú** se chybí výjimečně a tímto zásahem by se zbytečně pozmenil tradiční a ustálený inventář českých písmen.

„ Jeden tazatel se cítil dotčený, že lidé při jeho oslovení užívají 5. pád a svévolně mu mění jméno. “

působit ve prospěch projevu kultivovaného. Pracovníci ÚJČ svá doporučení publikují v jazykových příručkách i v popularizačních textech, pořádají přednášky pro veřejnost a pravidelně vystupují v médiích. V souvislosti s jazykovým vzděláváním například někteří uživatelé jazykovou poradnu prosí o veřejné zpřístupnění učebnic. Ani v tomto případě nemůžeme žadatelům vyhovět, jelikož náš ústav není didaktické pracoviště, tvorbou učebnic se pracovníci ÚJČ nezabývají, a proto ani nemohou ovlivnit jejich dostupnost.

Do jazykové poradny však dostáváme i žádosti od skupiny tazatelů bojujících za „zjednodušení češtiny“. Jeden takový tazatel se na-

Ani v dnešní době se rozhodně žádná radikální pravopisná reforma nechystá, byť se jednou za čas v médiích objeví volání po zrušení tvrdého **y**. Se zjednodušováním české grafické soustavy souvisí i další podkategorie dotazů v databázi, která zahrnuje dezinformace. V loňském roce jsme totiž obdrželi několik obsahem podobných dotazů, v nichž se vyděšení tazatelé ptali, zda se opravdu chystá zrušení písmene **ř**. Pracovníci poradny pak pisatele či volající uklidňovali, že jde patrně o recesi a zmíněná změna se nechystá, navíc není technicky proveditelná. Nemůže ji prosadit ani náš ústav, a dokonce ani Evropská komise, jak uváděl jeden e-mail.

Katolický týdeník

Darujte předplatné

Už začínáte přemýšlet nad dárky pod stromeček? Předplatným Katolického týdeníku můžete udělat radost, povznášet, inspirovat a (in)formovat po celý rok!

JAK NA TO?

Vyplňte kupon na www.katyd.cz nebo nás kontaktujte e-mailem: předplatne@katyd.cz
telefonicky: 224 250 395
poštou: Katolický týdeník, Antala Staška 40, 140 00 Praha 4.

DÁRKOVÝ CERTIFIKÁT

Obratem vám pošleme dárkový certifikát se jménem obdarované osoby. Můžete jej zabalit a dát pod stromeček. Teprve pak obdržíte od distributora KT pokyn k úhradě.

STIHNU TO?

Neváhejte. Ozvěte se co nejdříve, nejpozději do 17. prosince. Cena předplatného na jeden rok činí **780 Kč**.

